

Enes Karić

DJELO ISMETA KASUMOVIĆA (1948 - 1995.) (KRATAK POGLED)

Rezime

U ovom osvrtu autor Enes Karić govori o rahmetli dr. Ismetu Kasumoviću (1948 -1995.), poznatom profesoru na Fakultetu islamskih nauka, arabisti, orijentalisti i historičaru. Karić iznosi podatke o njegovim najznačajnijim intelektualnim doprinosima, govori o duhovnom raspoloženju vremena u kome su stasali bosanski muslimanski intelektualci iz Kasumovićeve generacije. U ovom radu su pobrojana i najvažnija djela prof. dr. Ismeta Kasumovića.

UBosni i Hercegovini je tokom sedamdesetih i osamdesetih godina dvadesetog stoljeća među muslimanima stasao veliki broj intelektualaca na polju islamskih znanosti, te na područjima koja se skupa mogu smjestiti u široku sferu istočnih filozofija, arabistike, turkologije, iranistike, te općenito orijentalistike, zatim etnologije, etnografije i povijesti muslimana Balkana u različitim periodima: srednjovjekovnom/predosmanskom, osmanskom, austrougarskom i jugoslavenskom. Veći broj intelektualaca, učenih ljudi i mlade uleme (u dinamičnijem i modernijem značenju

te riječi) stasao je od 1965. godine naovamo, a posebno u desetljeću koje bi se moglo označiti periodom preporoda i detektirati između 1970. i 1980. godine, dakle u godinama koje se podudaraju sa intenzivnim otvaranjem ondašnje socijalističke Jugoslavije prema muslimanskim zemljama u sklopu tzv. nesvrstanog pokreta.

Dr. Ismet Kasumović je, rekli bismo, i *tip* i *lik* te svoje generacije. Posmatrano *tipski*, dr. Ismet Kasumović je dijelio onaj *opći* i *prepoznatljivi zanos i elan* mnogih svršenika Gazi Husrev-begove medrese iz reda svojih vršnjaka. Kao i Ismet Kasumović, desetine tih mladih ljudi krenulo je na različite fakultete od Sarajeva i Beograda, do Kuvajta, Bagdada, Kaira, Rabata... Iz njihovih redova bosansko društvo općenito, i Islamska zajednica posebno, dobili su mnoge vrsne teologe, filologe, filozofe, pravnike, orijentaliste, historičare... Ova je generacija na različite načine označila jedno uočljivo i po svemu korisno oslobađanje mnogih islamskih disciplina i nauka od preživjele terminologije i metodologije.

Kad smo, pak, kod toga šta je *lik* i *osobno* dr. Ismeta Kasumovića, treba podsjetiti na njegovu briljantnu erudiciju, talenat u učenju stranih jezika i različitih islamskih disciplina, zapažene organizacijske sposobnosti, posjedovanje izvanrednih moći sintetiziranja, te solidno raspolaganje stilskim umijećem i odmjerenošću, po čemu se posebno odlikuju tekstovi i knjige dr. Ismeta Kasumovića.

* * *

Ismet Kasumović rođen je u selu Pode, Travnik, 1948. godine.¹ Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu 1964. godine, a Gazi Husrev-begovu medresu 1969. godine. U Gazi Husrev-begovoj medresi bio je najbolji učenik svoje generacije. Potom odlazi na studij u Kuvajt, i na Kuvajtskom univerzitetu završava Filozofski fakultet 1973. godine (odsjek arapski jezik i pedagogija).

Po povratku u Bosnu povremeno je radio kao honorarni nastavnik u Gazi Husrev-begovoj medresi, gdje je predavao retoriku.

U to vrijeme zainteresirao se za studij trećeg stupnja filozofskih nauka, te se upisuje na postdiplomski studij iz filozofije na Filozofskom fakultetu

¹ Dr. Ismet Kasumović preselio je na ahiret 11. noći ramazana 1995. godine.

Univerziteta u Sarajevu. Magistarski rad pod naslovom “Problem nihiliteta u arapsko-islamskoj filozofiji” odbranio je 1979. godine pred komisijom na čelu sa mentorom akademikom prof. dr. Abdulahom Šarčevićem.

Ismet Kasumović potom, tokom narednih desetak godina, nastavlja produbljivati svoje studije na polju islamske filozofske tradicije, pokazujući posebno zanimanje za njenu bogatu baštinu koja je nastala na tlu Bosne i u duhu učenog bosanskog ljudstva. Doktorsku disertaciju pod naslovom “Alidede Bošnjak i njegova filozofsko-sufijska učenja” odbranio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 1987. godine pred komisijom koju je predvodio njegov mentor rahmetli prof. dr. Hasan Sušić.

Svoju naučnu karijeru Ismet Kasumović je započeo u Orijentalnom institutu u Sarajevu gdje je 1976. godine počeo raditi i gdje je prošao zvanja asistenta (1976.), asistenta-istraživača (1984.) i naučnog saradnika (1988.). Radio je također gotovo tri godine i na Filozofskom fakultetu u Prištini gdje je predavao arapski jezik (posebno *sintaksu arapskog jezika*).

Također, u periodu 1980 -1983. godine Ismet Kasumović je radio kao honorarni profesor arapskog jezika u Vazduhoplovno-tehničkoj vojnoj akademiji u Rajlovcu.

Zapažen je i njegov angažman na Islamskom teološkom fakultetu (kasnije preimenovanom u Fakultet islamskih nauka). Na njemu je 1981. godine postavljen za predavača *tesavvufa*, a nakon smrti prof. dr. Ahmeda Smajlovića (1988. godine), Ismet Kasumović preuzima i predmet *islamske filozofije*.

Godine 1992. dr. Ismet Kasumović je prešao u stalni radni odnos na Fakultetu islamskih nauka, gdje je izabran u zvanje vanrednog profesora.

Bio je jedno vrijeme i glavni urednik “Preporoda”, a bio je član redakcije “Glasnika Rijaseta Islamske zajednice” od 1990. godine do agresije na BiH 1992. godine.

* * *

Ismet Kasumović je slovio i pokazao se kao dobar poznavalac arapskog jezika. Više puta je na važnim susretima bio angažiran na poslovima simultanog prevodioca za arapski jezik. Poznao je, kako jezikom tako i problemski i materijom, klasična islamska filozofska i teološka djela, a temeljito se bavio kulturnom baštinom Bošnjaka na orijentalnim jezicima. Zahvaljujući ozbiljnim istraživanjima filozofskih, teoloških, tesavvufskih i drugih prinosa Bošnjaka na poljima našeg ovdašnjeg filozofskog i tesavvufskog mišljenja i

tradicije u Bosni iz osmanskog perioda, ime i djela dr. Ismeta Kasumovića će ostati značajnim izvorom i putokazom za buduća istraživanja iz te oblasti. Objavljivao je svoje vrijedne radove (koji ni danas nisu izgubili na svojoj svježini, dokumentarnosti i informativnosti) u mnogim bosansko-hercegovačkim časopisima kao što su: “Prilozi za orijentalnu filologiju”, “Dijalog”, “Islamska misao”, “Život”, “Pregled”, “Odjek”, “Glasnik VIS-a i Rijaseta IZ”, “Glasnik UNESCO-a”, “Preporod”...

Za života mu je objavljeno djelo “Filozofsko-sufijsko učenje Ali-Dede Bošnjaka” (1994.), a nakon smrti “Školstvo i obrazovanje u Bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave” (1999.). Zapaženo je i učešće Ismeta Kasumovića u timu prevodilaca koji su uradili sažetak prijevoda Ibn Kesirova komentara Kur’ana na bosanski jezik.²

Radovi Ismeta Kasumovića su po formi raznoliki, pisao je studije, eseje, rasprave, članke, prikaze knjiga, itd., ali se u svemu što je napisao jasno vidjela temeljitost, ozbiljnost, odmjerenost i učenost. Zahvaljujući svome širokom obrazovanju na području islamske filozofije, stekao je ugled i reputaciju čovjeka koji je meritoran da daje punovažne ocjene o islamskoj filozofskoj produkciji kod nas.

Ime i djelo dr. Ismeta Kasumovića će nesumnjivo ostati upamćeni u našim društvenim naukama i njihovom razvoju koji je zabilježio velike korake tokom sedamdesetih i osamdesetih godina XX stoljeća. ♦

Abstract

This review by Enes Karić deals with the late Dr Ismet Kasumović (1948-1995), a renowned professor at the Faculty of Islamic Studies, Arabist, orientalist and historian. Karić provides details of his major intellectual contributions, and refers to the spiritual mood of the times in which the Bosnian Muslim intellectuals of Kasumović’s generation grew to maturity. The paper also sets out the major works of Prof. Dr Ismet Kasumović.

² Vidi “Tefsir Ibn Kesir”, Skraćeno izdanje, izd. Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2002. godine.